Magični kvadrati

Prirejeno iz virov:

- http://mathworld.wolfram.com/MagicSquare.html
- http://en.wikipedia.org/wiki/Magic_square

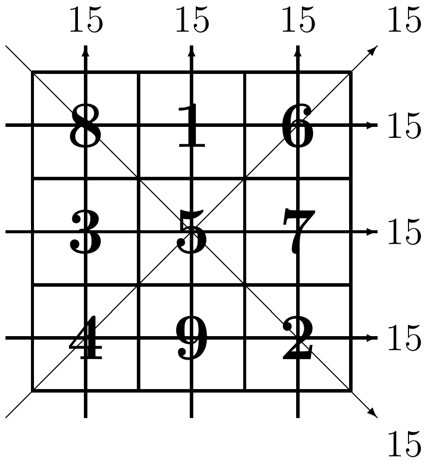

Kazalo

1 Uvod **2**

2 Zgodovina **2**

2.1 Kvadrat »Lo Shu« 2

2.2 Kulturna pomembnost 3

2.3 Zgodnji kvadrati reda 4 3

3 Osnovne lastnosti **4**

4 Primeri **5**

1 Uvod

Definicija 1. <u>MAGIČNI KVADRAT</u> reda n je nabor n^2 različnih števil, ki so razvrščena v kvadratno tabelo tako, da vedno dobimo enako vsoto, če seštejemo vsa števila poljubne vrstice, vsa števila poljubnega stolpca ali vsa števila v katerikoli od glavnih diagonal.

Primer magičnega kvadrata reda 3 je prikazan v tabeli 1.

Tabela 1: Magični kvadrat reda 3

8	1	6
3	5	7
4	9	2

Definicija 2. Magični kvadrat reda n je <u>NORMALEN</u>, če v njem nastopajo števila

$$1, 2, 3, \ldots, n^2 - 1, n^2 \tag{1}$$

Magični kvadrat v tabeli 1 je normalen. To je tudi najmanjši netrivialni magični kvadrat. Poleg normalnih magičnih kvadratov so zanimivi tudi magični kvadrati praštevil.

2 Zgodovina

2.1 Kvadrat »Lo Shu«

Kitajska literatura iz časa vsaj 2800 let pred našim štetjem govori o legendi Lo Shu – »zvitek reke Lo«. V antični Kitajski je prišlo do silne poplave. Ljudje so skušali rečnemu bogu narasle reke Lo ponuditi daritev, da bi pomirili njegovo jezo. Iz vode se je prikazala želva z zanimivim vzorcem na oklepu: v tabeli velikosti tri krat tri so bila predstavljena števila, tako da je bila vsota števil v katerikoli vrstici, kateremkoli stolpcu in na obeh glavnih diagonalah enaka: 15. To število je tudi enako številu dni v 24 ciklih kitajskega sončnega leta. Ta vzorec so na določen način uporabljali upravljalci reke.
Kvadrat Lo Shu

2.2 Kulturna pomembnost

Magični kvadrati so fascinirali človeštvo skozi vso zgodovino. Najdemo jih v številnih kulturah, npr. v Egiptu in Indiji, vklesane v kamen ali kovino, uporabljane kot talismane za dolgo življensko dobo in v izogib boleznim.
Kubera-Kolam je talna poslikava, ki se uporablja v Indiji, in je v obliki magičnega kvadrata reda 3. Ta je v bistvu enak kot kvadrat Lo Shu, vendar je vsako število povečano za 19.
Kvadrat Kubera-Kolam
Z magičnimi kvadrati so se ukvarjali tudi najbolj znani matematiki kot na primer Euler, glej [3].

2.3 Zgodnji kvadrati reda 4

Najzgodnejši znani magični kvadrat reda 4 je bil odkrit na napisu v Khajurahu v Indiji in v Enciklopediji Bratovščine Čistosti iz enajstega ali dvanajstega stoletja. Vrh vsega gre celo za »panmagični kvadrat«. V Evropi sta morda najbolj znana naslednja magična kvadrata reda 4:

1. Magični kvadrat v litografiji Melancholia I (glej sliko 1 za izsek s kvadratom) Albrechta Dürerja naj bi bil najzgodnejši magični kvadrat v evropski umetnosti. Zelo podoben je kvadratu Yang Huija, ki je nastal na Kitajskem približno 250 let pred Dürerjevim časom.

2. Vsoto 34 je mogoče najti pri seštevanju števil v vsaki vrstici, vsakem stolpcu, na vsaki diagonali, v vsakem od štirih kvadrantov, v sredinskih štirih poljih, v štirih kotih, v štirih sosedih kotov v smeri urinega kazalca (??), v štirih sosedih kotov v nasprotni smeri urinega kazalca (??), v dveh naborih simetričnih parov (?? in ??), in še na nekaj drugih načinov. Števili na sredini spodnje vrstici tvorita letnico litografije: 1514.

Dürerjev magični kvadrat ??

Slika 1: Dürerjev magični kvadrat

Pasijonska fasada na katedrali Sagrada família v Barceloni (glej sliko 2 za fotografijo) vsebuje magični kvadrat reda 4.
Pasijonska fasada, Sagrada Família

Slika 2: Magični kvadrat na Sagradi Famíliji

Vsota števil v vrsticah, stolpcih oziroma na diagonalah je 33 – Jezusova starost v času pasijona. Strukturno je kvadrat podoben Dürerjevemu, vendar so števila v štirih poljih zmanjšana za 1. Posledica je, da sta števili 10 in 14 podvojeni in zato kvadrat ni normalen.

3 Osnovne lastnosti

Definicija 3. Vsoto ene vrstice, enega stolpca ali ene od glavnih diagonal v magičnem kvadratu imenujemo magična konstanta.

Izrek 1. *Magična konstanta normalnega magičnega kvadrata reda ?? je enaka ??*

Dokaz 1. *V normalnem magičnem kvadratu reda n je vsota vseh nastopajočih števil (glej ?? na strani ??) enaka ??. Ker imamo v kvadratu ?? vrstic z enako vsoto, je vsota števil v eni vrstici enaka številu ??.*

Preprost račun pokaže, da je konstanti ?? analogna konstanta ?? za magični kvadrat, v katerem so nameščena števila ??, ??, ??, ??, ??, enaka ?? Kvadratu v tabeli ?? ustrezata konstanti ?? in ??.
Če vsako od števil v normalnem magičnem kvadratu reda ?? odštejemo od števila ??, dobimo nov magični kvadrat, ki je prvotnemu komplementaren.
Na primer, magičnemu kvadratu Lo Shu (glej tabelo ??) priredimo komplementarni kvadrat, prikazan v tabeli ??.
Kvadratu Lo Shu komplementarni kvadrat
Vidimo, da je dobljeni kvadrat moč dobiti iz kvadrata Lo Shu tudi z zasukom za 180 stopinj okrog središča, kvadrat iz tabele ?? pa je mogoče dobiti iz kvadrata Lo Shu z zrcaljenjem preko sredinske vodoravne črte.

Število različnih normalnih magičnih kvadratov
Pravimo, da sta dva magična kvadrata različna, če enega ni mogoče dobiti iz drugega s pomočjo zasukov oziroma zrcaljenj.
Števila različnih normalnih magičnih kvadratov se nahajajo v tabeli ??.

Tabela 2: Število različnih normalnih magičnih kvadratov

	točna vrednost					približek
red	1	2	3	4	5	6
število kvadratov	1	0	1	880	275305224	$(1,7745 \pm 0,0016)10^{19}$

Vse normalne magične kvadrate reda 4 je oštevilčil Frénicle de Bessy leta 1693, glej [2], in jih je moč najti v knjigi [1] iz leta 1982. Število normalnih kvadratov reda 5 je izračunal R. Schroeppel leta 1973 (glej Gardner [4]). Natančno število vseh različnih normalnih magičnih kvadratov reda 6 ni znano. Avtorja navedenega približka sta Pinn in Wieczerkowski (glej [5]), ki sta za oceno uporabila simulacijo Monte Carlo in metode statistične mehanike.

4 Primeri

V tabelah ??, ?? in ?? so prikazani magični kvadrati redov 5, 6 in 9.
Magični kvadrat reda 5
Magični kvadrat reda 6
Magični kvadrat reda 9

Literatura

[1] E. R. Berlekamp, J. H. Conway, and R. K. Guy, *Games in particular*, in Winning Ways for Your Mathematical Plays, vol. 2, Academic Press, London, 1982.

[2] B. F. de Bessy, *Des quarrez magiques*, De l'imprimerie Royale par Jean Anisson, Paris, 1693.

[3] L. Euler, *De quadratis magicis*, Commentationes arithmeticae, 2 (1849), pp. 593–602.

[4] M. Gardner, *Mathematical games*, Scientific American, 234 (1976), pp. 118–122.

[5] K. Pinn and C. Wieczerkowski, *Number of magic squares from parallel tempering monte carlo*, Int. J. Mod. Phys. C, 9 (1998), pp. 541–547.